

Доклад за Етичните Аргументи по отношение на Отглеждането на Животни за Тяхната Кожата

Сдружение "БЪЛГАРСКИ ВЕГАНСКИ СЪЮЗ"

I. Тенденции в Европа

Все повече държави в Европа са забранили или спират поетапно отглеждането на животни за тяхната кожа. При други стандартите за защита на животните поставят условията, че животни, отглеждани за кожа, могат да се държат само под силно ограничителни условия, което превръща производството на кожи в икономическо неефективно. Очевидно е, че тенденциите в Европа са за преустановяване на тази ненужна, остаряла и носеща страдание индустрия. Първата забрана за отглеждане на животни само за кожите им е във Великобритания от 2000-та година. Следва Австрия от 2004-та, а Холандия, вторият по големина производител на кожи в ЕС, забрани производството им през 2012-та с гратисен период до 2024-та. Хърватска забрани фермите през 2007 г. с 10 годишен гратисен период, а Словения – през 2013, с тригодишен период. Други страни със забрана са Сърбия, Босна и Херцеговина и Македония. През тази година Германия прие още по-стриктни мерки от приетите през 2009-та, като на практика слага край на фермите за кожи след петгодишен гратисен период.

От изключителна важност е да се спомене, че основният мотив за промяна на законодателството във Великобритания е “общественият морал”. Тогавашният парламентарен секретар на Министерството на Земеделието, Елиът Морли, дава следната обосновка на правителствената позиция:

”Моралът е важен, когато става въпрос за отношението ни към животните. Ще повторя гледната ни точка по отношение на моралността на кожената индустрия. Кожената индустрия не съответства на адекватната стойност и уважение към живота на животните. Техният живот не бива да се унищожава при липса на необходимата обосновка от гледна точка на обществена полза. Нито пък трябва да се развъждат животни за подобно унищожаване при липсата на адекватни основания. Това е основата на нашия мотив за прилагане на морал към подобен законопроект и за съгласуването му по член 30 от регламентите на ЕС.” (1)

II. История в Законодателството и нарастващ обществен интерес

Отношението към животните и адекватното им третиране не е нова концепция на съвременното общество. Това е идея, която е залегнала в Европейското законодателство от повече от 200 години, чието начало датира от 1800 г., когато е внесен първият законопроект за защита на животните във Обединеното Кралство. Законопроектът е предвиждал забрана на популярна практика в средновековна Европа, при която завързан бик се атакува и измъчва от заобиколили го кучета. Оттогава насам се въвеждат все повече законови ограничения във връзка с третирането на животните. В днешно време съществуват множество мерки, регулации и забрани във всяка една човешка сфера, която има някаква връзка с животните. Това включва използването на животни в търговията и животновъдството, в научните изследвания, за забавление и дори като домашни любимци. Напълно са забранени жестоки практики, като бой с

петли или кучета, както и нахапването на бикове, въпреки че отменянето им е било свързано с не малко противоречиви становища.

Всички тези законодателни промени показват узряването и развитието на едно по-морално и състрадателно общество. Голяма част от хората демонстрират жив интерес в опазването на животните от актове на жестокост. Те не само смятат, че е грешно и неприемливо да се причинява страдание на животно, но също така знаят, че човечеството би имало полза от свят, в който насилието и жестокостите се осъждат и наказват от закона. Дори тенденциите в модата, започнаха да следват обществените настроения и нагласи. Броят на модните дизайнери по света (включително и водещи имена), които обещава да не ползват кожа, расте всеки ден. Много магазини и водещи вериги възприеха политика без кожа и броят им продължава да нараства.

С пълно основание духовният водач и пацифист Махатма Ганди заявява: *“За величието на една нация и моралния ѝ прогрес може да се съди по отношението ѝ към животните”*.

III. Ментални разстройства и физически наранявания

До неотдавна жестокостта и причиняването на страдания бяха свързани само с физическото нараняване на животните, като например побой, ритане, удряне, намушкване и други подобни. Днес вече е известно, че животните, също както хората, могат да бъдат наранени и то изключително тежко и по други начини. Един такъв начин е затварянето им при неподходящи и несвойствени за тях условия, лишени от техните основни поведенчески и естествени нужди. Подобна вреда причинява поне толкова, ако не и повече страдание на животните, колкото и нанасянето на физическа болка. Менталното състояние на животните и техните поведенчески особености трябва да се вземат предвид, заедно с директното физическо нараняване, от гледна точка на отношението ни към тях.

Отглеждането на животните за техните кожи е именно случай, в който е необходимо да се обърне още по-голямо внимание на емоционалните и физически нужди на тези създания. Всяка индустрия създава неподходящи условия за животните, но фермите за кожи повдигат допълнителни и специфични проблеми във връзка с хуманното отношение към животните. През 1989 г. Съвета по хуманно отношение към животните (Farm Animal Welfare Council), консултативен орган на Британското правителство, излиза с изявление, в което обявява своето неодобрение от отглеждането на норки и лисици за тяхната кожа. Те осъждат поставянето на диви животни в несвойствените за тях условия на индустриалните ферми за кожа и козина:

“Норките и лисиците са отглеждани в затворени пространства от само 50-60 поколения и Съветът е особено обезпокоен по отношение на затварянето на диви животни по своята същност, в малки клетки. Съветът смята, че съоръженията, използвани за отглеждане на норки и лисици, не отговарят на някои от най-основните критерии, които са поставени за защита на хуманното отношение към животните. Клетките използвани от фермите за кожи, изглежда не осигуряват подходящ комфорт и подслон, и не позволяват на животните свободата да демонстрират най-обичайните за тях модели на поведение.” (2)

Критиките на Съвета били толкова строги и категорични, че той отказва да състави Кодекс за Хуманно Отношение за кожарските ферми, така както е съставен за другите животновъдни отрасли. В писмо до Министерството на Земеделието ясно се заявява, че Съветът счита кожената индустрия за абсолютно неприемлива и поради тази причина категорично отказва да състави Кодекс за нея, тъй като това би означавало одобрение, което Съветът отказва да даде. (3)

Основанията за подобна твърда правителствена позиция по-късно се потвърждават и от редица научни изследвания. През 1999 г. е проведено едно доста обширно изследване на състоянието на норките от професор Д. М. Брум от Кеймбриджкия университет и неговия колега А. Дж. Нимон от Катедрата по Клинична Ветеринарна Медицина. Тяхното заключение е следното: *“Високото ниво и широко разпространение на стереотипно поведение сред норките, отглеждани във фермите, както и честотата на дъвчене на козина и дори самонараняване на опашната тъкан, предполагат че благосъстоянието на норките не е добро. Стереотипното поведение е свързано с негативни последици като по-бавен растеж на малките и по-високи нива на хранителни дажби без увеличаване на растежа”* (4). През 2001 г. същите учени провеждат ново изследване, този път на лисици, развъждани в стопанства за кожи. Тяхното заключение е следното: *“Изследването на благосъстоянието на лисиците във връзка с условията на живот, показва че лисиците, отглеждани във ферми изпитват значителна степен на страх, както от хората, така и по принцип; също че тесните затворени клетки представляват сериозен проблем за тях; и че лисиците отглеждани във ферми, могат да имат значителни проблеми с възпроизводството. Съществуват ясни доказателства, че благосъстоянието на лисиците, отглеждани във ферми в типичните тесни мрежести клетки е много лошо”*. (5)

С подобни научни изследвания се ангажират и научни институции от ЕС. Една от тях е Научният Комитет по Здравето на Животните и Благосъстоянието на Животните към ЕС (Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare). През 2001 г. те публикуват доклад на тема *“Благополучието на Животните, отглеждани за производство на кожи”*. Изследването е съсредоточено върху специфични области, касаещи животните, измежду които стомашни язви, бъбречни аномалии, кариеси, самонараняване и стереотипно поведение. Било установено, че Животните са страдали от *“анормално поведение, като преувеличени реакции на страх, изяждане на малките, необичайни стереотипи и нахапвания по кожата”*. (6) Крайното заключение на научния комитет на база благосъстояние на животните е *“Селскостопанските съоръжения създават сериозни проблеми за всички видове животни, отглеждани за козина”*. (7)

Всички тези научни проучвания категорично и еднозначно демонстрират пораженията нанасяни на животните, отглеждани за тяхната козина. Става ясно, че директното физическо нараняване не е единственият източник на болка и страдание за тези чувствителни живи същества. Затварянето на диви животни, на които е присъщо да изминават десетки километри на ден, в тесни пространства, означава грубо пренебрегване на техните физиологични потребности. Във фермите животните живеят в ужасни за вида им условия. Норките, например са териториални хищници и не допускат други екземпляри на територия от няколко квадратни километра около себе си. Във фермите за кожи те са натикани в клетки с незначителни размери. Тясното пространство, както и близостта на другите норки, водят до силни разстройства на нервната система на животните. Симптом за такива болести е неконтролираният бяг в кръг на животните, който може да се наблюдава в множество заснети видео клипове. Има и много случаи, в които родителите изяждат малките си. Подобни условия на затворени пространства по никакъв начин не могат адекватно да посрещнат социалните и поведенчески нужди, които са присъщи и вродени на дивите животни, отглеждани там.

IV. Безгласност, Невинност, Уязвимост

Необходимо е да се разгледат още някои характерни за животните особености, които още по-силно подкрепят етичния въпрос за отношението ни към животните. В едно цивилизовано общество категорично е установено, че насилието е вредно и трябва да се избягва при всякакви обстоятелства, винаги когато е възможно. Още от малки деца ние се научаваме, че да нараниш някого или да отнемеш живот е погрешно. Това е вярно както по отношение на хората, така и по отношение на животните. Нужно е обаче да се вземат още няколко обстоятелства предвид, които са тясно свързани с животните, а и с някои по-уязвими човешки субекти:

1. Животните не могат да дадат съгласието си или да заявят отказ.
Общоприето е да се иска съгласието на човек, когато по някакъв начин друг би могъл да наруши интересите му или да засегне някак правата му. Когато обаче това не може да се случи, както е при животните, човекът има морално задължение да обърне повече внимание при подобни взаимоотношения. Фактът, че животните не могат да дадат съгласието си за целите, за които ги използваме би трябвало да повиши нашето внимание и отговорност към тях.
2. Животните не могат да заявят своите нужди и интереси.
Индивиди, които по някаква причина са изпаднали в положение, да не могат да заявят потребностите си, зависят изцяло или частично от други, които да го направят вместо тях. И тъй като животните са в подобно положение – не могат да споделят какви са техните потребности - наш морален дълг е да проявим по-голяма загриженост и внимание към тяхното състояние.
3. Животните са невинни.
Животните не са морални агенти, притежаващи силно развито съзнание като хората, което означава, че те не могат да носят морална отговорност. Сходно е положението при малки деца или хора със сериозни ментални заболявания. Никой не изисква морална отговорност от тях. Кое то означава, че тези групи хора, както и животните не заслужават страдание, както и не биха променили морално поведението си вследствие на такова. Поради тази причина каквото и да е страдание или болка причинени на животни са абсолютно незаслужени и би трябвало да се избягват.
4. Животните са уязвими и беззащитни.
Животните, отглеждани и развъждани от хората са изцяло зависими от тяхната воля. Имаме всички необходими средства за тяхната експлоатация и подчинение на нашите желания или капризи. В по-голямата част от случаите, те не представляват директна заплаха за нашия живот или здраве. Не могат да се защитят или избягат. Това е още една причина да подходим със специално отношение и загриженост към тези уязвими създания.

Всички тези фактори водят до извода, че причиняването на болка, страдание и смърт на животните все по-трудно би могло да бъде оправдано. Това важи с пълна сила и за кожената индустрия. Във фермите са затворени диви животни против волята им, подчинени изцяло на човешката изгода. Не са покрити основните им физиологични и анатомични нужди и често са убивани по особено жесток начин. Най-често се използват два болезнени подхода – газова камера или електрошок. В газовата камера се задушават бавно и мъчително до смърт или се умъртвяват чрез електроди, напъхани в устата или ануса им. Смъртта, както може да се види от множество видео кадри, заснети от организации като ПЕТА, е продължителна и болезнена; предсмъртните мъки, гърченето и писъците на тези животни са

покъртителни. Понякога животните са дори в съзнание докато ги одират. Ние правим всичко това, без животното да е застрашило здравето или живота ни, без да има каквато и да било заплаха за нас или близките ни. Животните не биха могли да дадат “съгласието” си за подобно малтретиране или дори да заявят интереса си да живеят, както и нуждата си от свобода. Те са невинни, беззащитни и напълно уязвими.

Както вече стана ясно най-добрата аналогия, която може да се направи между животните и хората, включва тези най-уязвими членове на нашето общество, като новородените, малките деца и хората със сериозни ментални дефицити. Тези групи от човешкото общество са напълно уязвими, не успяват да заявят нуждите си, невинни са и са беззащитни. И именно поради тази причина ние се отнасяме с особена грижа към тях, защитаваме ги и ги пазим от експлоатация. Но щом това е адекватна причина за нашата грижа и защита, то същата тази причина би трябвало да ни мотивира за подобно поведение към всички чувствителни бозайници като нас.

V. Социална Справедливост и Връзка между Насилието над Животни и Хора

В човешката история винаги е имало много несправедливости. Много хора са били безправни и са били третирани по същия безсърдечен начин както днес третираме животните. Дори в древен Рим, и робите и животните са били наричани просто “инструменти”, като по този начин са били принизявани до обикновени сечива на труда. Еднакво слаби, уязвими и безправни са били и робите, и бедните, и жените, и децата, та дори и чужденците в древна Атина – също както животните днес. Единствено промените в законодателството са гарантирали изконните човешки права, които днес ние притежаваме в цивилизования свят. Една от специфичните роли на закона е да защитава слабите и уязвимите. В тази връзка трябва да се отбележи, че появилата се загриженост за облекчаване на страданието на животните през 19 век, е част от едно по-широко социално движение. То застъпва премахването на всички възможни социални несправедливости като защитава децата от малтретиране и жестокост, премахва робството, установява минимални условия на труд и еманципира жените. Много от ключовите защитници на животните като Уилям Уилбърфорс, Лорд Шафтсбъри и Фоуел Бъкстън, са участвали изключително дейно във всичките тези кампании. Те проправили път на идеята, че грижата за слабите и беззащитните е морален дълг на човечеството. От този момент нататък ние продължаваме да приемаме закони, които защитават тези, които са малтретирани, обиждани, наранявани или експлоатирани. Така че социалният и обществен интерес към защита на животните има дълга история и днес все повече хора от цял свят заявяват категорично, че ненужното насилие спрямо животните, използвани за незначителни цели, трябва да бъде преустановено.

В днешно време се появява още една важна причина, законодателството ни да премахне и намали насилието над животни до абсолютния минимум. Много научни изследвания, които се базират на емпирични доказателства, показват ясно връзката между малтретирането и жестокостта спрямо животните и други форми на насилие главно срещу уязвими субекти, като жените и децата. Днес множество авторитетни публикации представят ясни доказателства за подобна зависимост. Такъв пример е и сборникът на Франк Асионе и Фил Аркоу наречен “Малтретиране на Деца, Домашно Насилие и Малтретиране на Животни”. Сборникът е резултат от общите усилия на различни хора, занимаващи се със социална работа, защита на децата, домашно насилие, както и защита на животните. В него авторите са категорични: “*Насилието,*

насочено срещу животните, често е средство за принуда и е ранен индикатор за насилие, което може да ескалира в обхват и сериозност спрямо други жертви”. (9) Изключително важно е да се отбележи, че един свят, в който злоупотребата с животни не се санкционира е също така свят, който е по-малко безопасен и за човешките същества.

Ето защо е нужно да се предприемат законови мерки за защита на животните. И не само за домашните и уличните животни, за които вече подобна защита съществува, но и за животните, които са експлоатирани и тормозени от големите индустрии. Все повече хора искат да живеят в общество, в което тези индустрии не злоупотребяват системно с животните.

VI. Липса на реална необходимост и множество алтернативи

Има хора и техният брой нараства с геометрична прогресия, които се обявяват срещу каквото и да било насилие към животните. За тях всяко причиняване на болка и страдание на живо същество е неприемливо и не бива да се извършва при никакви обстоятелства в съвременния свят. За тази част от обществото, очевидно индустрия, която затваря диви животни в тесни клетки, екзекутира ги чрез задушаване или електрически ток и накрая одира кожата им, е излишна и по никакъв начин не може да бъде морално оправдана. Друга група хора, обаче смята, че причиняването на страдание понякога, и то рядко, би могло да бъде оправдано, ако се докаже, че е жизнено необходимо, или ползата е много голяма, но при положение, че крайният резултат не може да бъде постигнат по друг начин. За тази група хора въпросът е дали съществува реална необходимост или значителна полза от кожената индустрия, за да се оправдае нейното функциониране. Също така важен за тях е въпросът съществуват ли алтернативи, които не изискват насилие над живи същества.

Когато се поставя въпросът за реалните човешки нужди, би трябвало да се позовем на нещо повече от моден продукт или индивидуално желание или каприз. Човешките желания сами по себе си не означават жизнена или адекватна необходимост. Би трябвало да се докаже, че продуктът, задоволява съществена човешка потребност и че не съществува друга негова алтернатива. От тази гледна точка е очевидно за всеки съвременен човек, че кожената индустрия не може да издържи този основен морален тест. Носенето на кожа би могло да се определи като модерно или дори приятно за някои хора, но в никакъв случай то не представлява жизнена или съществена необходимост. Кожените дрехи и аксесоари навсякъде по света се приемат за луксозна стока. Алтернативи на кожените палта винаги е имало в историята на човешката цивилизация. Това важи с пълна сила за днешния свят. За пример могат да се дадат алпинистите, които изкачват върхове в най-суровите и безпощадни климатични условия на планетата и не използват кожени палта, тъй като те са крайно неефективни при подобни условия. Съществуват модерни якета, които са поне толкова топли, колкото кожените палта, по-леки са, ветроустойчиви са и водоустойчиви. В много от случаите са и по-евтини. Съществува и синтетична еко кожа, която не е свалена от гърба на невинно създание, за хората, които харесват пухкавия допир на подобни палта. При всички случаи алтернативите са налице и са многообразни. Дори не е нужно да се обръщаме към алпинисти или приключенци, за да оценим пълното многообразие от алтернативни дрехи и аксесоари. Необходимо е просто да се огледаме през зимата, където и да живеем в цивилизования свят, за да се убедим, че мнозинството от хората използват якета, палта и чанти от различни некожени материали. Именно защото

повечето разумни хора предпочитат да носят дрехи, придобити без насилие, вместо да проявяват нездраво влечение към луксозен кич, чиято истинска цена е много болка и страдание за невинни живи същества.

Очевидно е, че причиняването на страдание на животните от кожената индустрия за несъществени, наистина незначителни цели, е абсолютно неоправдано. В този смисъл Елиът Морли от Британското Министерство на Земеделието е напълно прав настоявайки, че не *“трябва да се развъждат животни за подобно унищожаване при липсата на адекватни основания”*.

Светът днес се променя изключително бързо и динамично. Ферми за кожи се затварят във все повече държави по света. Все повече хора започват да осъзнават тяхната несъстоятелност и ненужност и категорично изразяват недоволството си от съществуването на един варварски и допотопен бизнес. Все повече модни дизайнери отказват да робуват на насилствени и жестоки традиции, за да демонстрират силата на своето изкуство. Обществената чувствителност и законодателството се променят навсякъде по света и наш дълг е да подпомогнем тази положителна промяна. Нека и ние Българите да застанем от правилната страна на историята и един ден да пише за настоящите Българските политици и министри, че именно те са хората, преборили се и прекратили едно безсмислено насилие спрямо невинни и беззащитни живи същества.

ИЗТОЧНИЦИ

Основен източник е документът [“Етичният Казус срещу Кожената индустрия”](http://faada.org/userfiles/ethicalcase.pdf) (The Ethical Case Against Fur Farming by Professor Andrew Linzey), подкрепен от 70 водещи философи, теолози, писатели и учени от 14 различни държави. Линк към документа: <http://faada.org/userfiles/ethicalcase.pdf>

(1) Elliot Morley, Hansard (15 May 2000) (London: HMSO, 2000) Vol. 350, No. 99, p. 76; see also pp. 40-1.

(2) ‘Farm Animal Welfare Council Disapproves of Mink and Fox farming’, Press Notice, 4 April 1989, p. 1.

(3) Letter to the Parliamentar y Secretar y, Ministr y of Agriculture, Fisheries and Food from Professor C. R. W. Spedding, Chairman of the Farm Animal Welfare Council, 31 March 1989.

(4) A. J. Nimon and D. M. Broom, ‘The Welfare of Farmed Mink (Mustela vison) in Relation to Housing and Management: A Review’, Animal Welfare, 1999, Vol. 8, p. 222. See also the discussion, C. M. Vinke, ‘Some Comments on the Review of Nimon and Broom on the Welfare of Farmed Mink’, Animal Welfare, 2001, Vol. 10, pp. 315-323, and ‘Response to Vinke’s Short Communication: Comments on Mink Needs and Welfare Indicators’, same issue, pp. 325-326.

(5) A. J. Nimon and D. M. Broom, ‘The Welfare of Farmed Foxes Vulpes vulpes and Alopex lagopus in Relation

to Housing and Management: A Review', *Animal Welfare*, 2001, Vol. 10, pp. 241-2.

(6) Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, *The Welfare of Animals Kept for Fur Production* (Health and Consumer Protection Directorate-General, European Commission), adopted 12-13 December, 2001, p. 185.

(7) *Ibid*, p. 186; see also the relevant EU Press Release on Fur Farming, 19 December, 2001, which states:
'The Committee finds that mink and foxes generally suffer from being kept in cages because it limits their natural behaviour as wild animals'.

(8) David DeGrazia, *Taking Animals Seriously: Mental Life and Moral Status* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996) p. 284.

(9) Frank R. Ascione and Phil Arkow (eds) *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse* (West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 1999) Preface, p. xvii.

(10) Видео материал от обгазяване на норки във ферма за кожи в Чехия. Линк: <https://vimeo.com/239514645>; Необходима е и парола: ngo-bvu-bg

Дата: 24.10.2017 г.
Български Вегански Съюз